

WYMAGANIA EDUKACYJNE Z JĘZYKA POLSKIEGO

Klasa VI

OCENA: CELUJĄCY

Kształcenie literackie i kulturowe

1.1. Czytanie utworów literackich. Uczeń:

- a) wzorcowo omawia wzorcowo elementy świata przedstawionego, wyodrębnia wszystkie obrazy poetyckie w poezji;
- b) bezbłędnie rozpoznaje fikcję literacką; rozróżnia i wyjaśnia elementy realistyczne i fantastyczne w utworach, ze szczególnym uwzględnieniem ich w prozie realistycznej, fantastycznonaukowej lub utworach fantasy;
- c) bezbłędnie rozpoznaje czytany utwór jako baśń, legendę, bajkę, hymn, przypowieść, mit, opowiadanie, nowelę, dziennik, pamiętnik lub powieść oraz wskazuje jego cechy gatunkowe; rozpoznaje odmiany powieści i opowiadania, np. obyczajowe, przygodowe, detektywistyczne, fantastycznonaukowe, fantasy;
- d) zna i bezbłędnie rozpoznaje w tekście literackim: epitet, porównanie, przenośnię, wyrazy dźwiękonaśladowcze, zdrobnienie, zgrubienie, uosobienie, ożywienie, apostrofę, anaforę, pytanie retoryczne, powtórzenie oraz określa ich funkcje;
- e) omawia dokładnie funkcje elementów konstrukcyjnych utworu, w tym tytułu, podtytułu, motto, puenty, punktu kulminacyjnego;
- f) rozpoznaje doskonale elementy rytmizujące wypowiedź, w tym wers, rym, strofę, refren, liczbę sylab w wersie;
- g) barwnie opowiada o wydarzeniach fabuły oraz ustala kolejność zdarzeń i rozumie ich wzajemną zależność;
- h) z łatwością odróżnia dialog od monologu, rozumie ich funkcje w utworze;
- i) w ciekawy sposób charakteryzuje podmiot liryczny, narratora i bohaterów w czytanych utworach;
- j) bezbłędnie rozróżnia narrację pierwszoosobową i trzecioosobową oraz wskazuje ich funkcje w utworze;
- k) trafnie i ciekawie określa tematykę oraz problematykę utworu; wskazuje w utworze bohaterów głównych i drugoplanowych, dokładnie określa ich cechy;
- l) bez trudu wskazuje i dokładnie omawia wątek główny oraz wątki poboczne;
- m) z łatwością nazywa wrażenia, jakie wzbudza w nim czytany tekst;
- n) objaśnia znaczenia dosłowne i przenośne w tekstach;
- o) samodzielnie określa doświadczenia bohaterów literackich i porównuje je z własnymi;
- p) w ciekawy sposób przedstawia własne rozumienie utworu i je uzasadnia, w ciekawy sposób wyraża własny sąd o postaciach i zdarzeniach;
- q) wykorzystuje w interpretacji tekstów doświadczenia własne oraz elementy wiedzy o kulturze;

r) bez trudu wskazuje wartości w utworze oraz określa wartości ważne dla bohatera.

1.2. Odbiór tekstów kultury. Uczeń:

- a) bez trudu identyfikuje wypowiedź jako tekst informacyjny, publicystyczny lub reklamowy;
- b) trafnie wyszukuje w tekście informacje wyrażone wprost i pośrednio;
- c) bezbłędnie określa temat i główną myśl tekstu;
- d) z łatwością dostrzega relacje między częściami wypowiedzi (np. tytuł, wstęp, rozwinięcie, zakończenie);
- e) zawsze odróżnia zawarte w tekście informacje ważne od drugorzędnych; fakty od opinii;
- f) dokładnie charakteryzuje komiks jako tekst kultury; wskazuje charakterystyczne dla niego cechy;
- g) bardzo dobrze rozumie swoistość tekstów kultury przynależnych do: literatury, teatru, filmu, muzyki, sztuk plastycznych i audiowizualnych;
- h) z łatwością wyodrębnia elementy składające się na spektakl teatralny (gra aktorska, reżyseria, dekoracja, charakteryzacja, kostiumy, rekwizyty, muzyka); wyodrębnia elementy dzieła filmowego i telewizyjnego (scenariusz, reżyseria, ujęcie, gra aktorska, muzyka); wskazuje cechy charakterystyczne przekazów audiowizualnych (filmu, programu informacyjnego, programu rozrywkowego);
- i) doskonale rozumie, czym jest adaptacja utworu literackiego (np. filmowa, sceniczna, radiowa) oraz wskazuje różnice między tekstem literackim a jego adaptacją;
- j) z łatwością odnosi treści tekstów kultury do własnego doświadczenia;
- k) dokonuje odczytania tekstów poprzez przekład intersemiotyczny (np. rysunek, drama, spektakl teatralny);
- l) świadomie i z uwagą odbiera filmy, koncerty, spektakle, programy radiowe i telewizyjne, zwłaszcza adresowane do dzieci i młodzieży.

Kształcenie językowe

2.1. Gramatyka języka polskiego. Uczeń:

- a) bezbłędnie rozpoznaje w wypowiedziach części mowy (czasownik, rzeczownik, przymiotnik, przysłówek, liczebnik, zaimek, przyimek, spójnik, partykuła, wykrzyknik) i określa ich funkcje w tekście;
- b) zawsze odróżnia części mowy odmienne od nieodmiennych;
- c) bez trudu dostrzega rolę czasownika w wypowiedzi, odróżnia czasowniki dokonane od niedokonanych, rozpoznaje bezosobowe formy czasownika: formy zakończone na -no, -to, konstrukcje z się; rozumie ich znaczenie w wypowiedzeniu oraz funkcje w tekście;
- d) zawsze rozpoznaje formy przypadków, liczby, osoby, czasu, trybu i rodzaju gramatycznego odpowiednio: rzeczownika, przymiotnika, liczebnika, czasownika i zaimka oraz określa ich funkcje w wypowiedzi; oddziela temat fleksyjny od końcówki;

- e) doskonale rozumie konstrukcję strony biernej i czynnej czasownika, przekształca konstrukcję strony biernej i czynnej i odwrotnie, odpowiednio do celu i intencji wypowiedzi;
- f) zawsze stosuje poprawne formy gramatyczne wyrazów odmiennych;
- g) bezbłędnie stopniuje przymiotniki i przysłówki, rozumie ich rolę w opisie świata oraz używa we właściwych kontekstach;
- h) bezbłędnie nazywa części zdania i rozpoznaje ich funkcje składniowe w wypowiedzeniach (podmiot, orzeczenie, dopełnienie, przydawka, okolicznik);
- i) określa funkcję wyrazów poza zdaniem, rozumie ich znaczenie i poprawnie stosuje w swoich wypowiedziach;
- j) bezbłędnie rozpoznaje związki wyrazów w zdaniu, wyróżnia człon nadrzędny i podrzędny oraz typy związków;
- k) bezbłędnie rozpoznaje typy wypowiedzeń, uwzględniając cel wypowiedzi: wypowiedzenia oznajmujące, pytające i rozkazujące – rozumie ich funkcje i je stosuje;
- l) bezbłędnie rozpoznaje w tekście typy wypowiedzeń: zdanie pojedyncze, zdania złożone (podrzędnie i współrzędnie), równoważniki zdań, rozumie ich funkcje i stosuje w praktyce językowej;
- m) bezbłędnie przekształca konstrukcje składniowe, np. zdania złożone w pojedyncze i odwrotnie, zdania w równoważniki zdań i odwrotnie.

2.2. Zróżnicowanie języka. Uczeń:

- a) doskonale posługuje się oficjalną i nieoficjalną odmianą polszczyzny;
- b) używa stylu stosownego do sytuacji komunikacyjnej;
- c) doskonale rozumie dosłowne i przenośne znaczenie wyrazów w wypowiedzi; rozpoznaje wyrazy wieloznaczne, rozumie ich znaczenie w tekście oraz świadomie wykorzystuje do tworzenia własnych wypowiedzi;
- d) bez trudu rozpoznaje w wypowiedziach wszystkie związki frazeologiczne, dostrzega ich bogactwo, rozumie ich znaczenie oraz poprawnie stosuje w wypowiedziach;
- e) z łatwością rozpoznaje słownictwo neutralne i wartościujące, rozumie ich funkcje w tekście;
- f) świadomie dostosowuje sposób wyrażania się do zamierzonego celu wypowiedzi;
- g) biegle rozróżnia synonimy, antonimy, rozumie ich funkcje w tekście i stosuje we własnych wypowiedziach;
- h) zna i stosuje zasady spójności wypowiedzi.

2.3. Komunikacja językowa i kultura języka: Uczeń:

- a) z łatwością identyfikuje tekst jako komunikat; rozróżnia typy komunikatu: informacyjny, literacki, reklamowy, ikoniczny;
- b) bez trudu identyfikuje nadawcę i odbiorcę wypowiedzi oraz poprawnie określa sytuację komunikacyjną i rozumie jej wpływ na kształt wypowiedzi;
- c) doskonale rozpoznaje znaczenie niewerbalnych środków komunikacji (np. gest, mimika, postawa ciała);

- d) doskonale rozumie pojęcie głoska, litera, sylaba, akcent; zna i stosuje reguły akcentowania wyrazów;
- e) zawsze stosuje intonację poprawną ze względu na cel wypowiedzi;
- f) rozumie, na czym polega grzeczność językowa i stosuje jej zasady w wypowiedziach.

2.4. Ortografia i interpunkcja. Uczeń:

- a) pisze poprawnie pod względem ortograficznym oraz stosuje reguły pisowni;
- b) poprawnie używa znaków interpunkcyjnych: kropki, przecinka, znaku zapytania, znaku wykrzyknika, cudzysłowu, dwukropka, średnika, nawiasu.

3. Tworzenie wypowiedzi

3.1. Elementy retoryki. Uczeń:

- a) swobodnie uczestniczy w rozmowie na zadany temat, wydziela jej części, sygnały konstrukcyjne wzmacniające więź między uczestnikami dialogu, tłumaczące sens;
- b) bez trudu rozróżnia argumenty odnoszące się do faktów i logiki oraz odwołujące się do emocji;
- c) tworzy logiczną, semantycznie pełną i uporządkowaną wypowiedź, stosując odpowiednią do danej formy gatunkowej kompozycję i układ graficzny; rozumie rolę akapitów w tworzeniu całości myślowej wypowiedzi;
- d) z łatwością dokonuje selekcji informacji;
- e) doskonale zna zasady budowania akapitów;
- f) rozróżnia i wskazuje środki perswazji, rozumie ich funkcję.

3.2. Mówienie i pisanie. Uczeń:

- a) zawsze tworzy spójne wypowiedzi w następujących formach gatunkowych: dialog, opowiadanie (twórcze, odtwórcze), opis, list, sprawozdanie (z filmu, spektaklu, wydarzenia), dedykacja, zaproszenie, podziękowanie, ogłoszenie, życzenia, opis przeżyć wewnętrznych, charakterystyka, tekst o charakterze argumentacyjnym;
- b) wygłasza z pamięci tekst, ze zrozumieniem oraz odpowiednią intonacją, dykcją, właściwym akcentowaniem, z odpowiednim napięciem emocjonalnym i z następstwem pauz;
- c) z łatwością tworzy plan odtwórczy i twórczy tekstu; redaguje notatki;
- d) barwnie opowiada o przeczytany tekście;
- e) z łatwością rozróżnia współczesne formy komunikatów (np. e-mail, SMS) i odpowiednio się nimi posługuje, zachowując zasady etykiety językowej;
- f) tworzy barwne i spójne opowiadania związane z treścią utworu, np. dalsze losy bohatera, komponowanie początku i zakończenia na podstawie fragmentu tekstu lub na podstawie ilustracji;
- g) redaguje scenariusz filmowy na podstawie fragmentów książki oraz własnych pomysłów;
- h) świadomie wykorzystuje wiedzę o języku w tworzonych wypowiedziach.

4. Samokształcenie. Uczeń:

- a) systematycznie doskonalili ciche i głośne czytanie;
- b) doskonalili różne formy zapisywania pozyskanych informacji;
- c) swobodnie korzysta z informacji zawartych w różnych źródłach, gromadzi wiadomości, selekcjonuje informacje;
- d) zna i stosuje zasady korzystania z zasobów bibliotecznych (np. w bibliotekach szkolnych oraz on-line);
- e) korzysta ze słowników ogólnych języka polskiego, także specjalnych, oraz słownika terminów literackich;
- f) zwraca uwagę na typy definicji słownikowych, określa ich swoistość;
- g) systematycznie rozwija umiejętność krytycznej oceny pozyskanych informacji;
- h) poznaje życie kulturalne swojego regionu;
- i) systematycznie rozwija umiejętności efektywnego posługiwania się technologią informacyjną oraz zasobami internetowymi i wykorzystuje te umiejętności do prezentowania własnych zainteresowań.

OCENA : BARDZO DOBRY

Kształcenie literackie i kulturowe

1.1. Czytanie utworów literackich. Uczeń:

- a) omawia elementy świata przedstawionego, wyodrębnia obrazy poetyckie w poezji;
- b) rozpoznaje fikcję literacką; rozróżnia i wyjaśnia elementy realistyczne i fantastyczne w utworach, ze szczególnym uwzględnieniem ich w prozie realistycznej, fantastycznonaukowej lub utworach fantasy;
- c) rozpoznaje czytany utwór jako baśń, legendę, bajkę, hymn, przypowieść, mit, opowiadanie, nowelę, dziennik, pamiętnik lub powieść oraz wskazuje jego cechy gatunkowe; rozpoznaje odmiany powieści i opowiadania, np. obyczajowe, przygodowe, detektywistyczne, fantastycznonaukowe, fantasy;
- d) zna i rozpoznaje w tekście literackim: epitet, porównanie, przenośnię, wyrazy dźwiękonaśladowcze, zdrobnienie, zgrubienie, uosobienie, ożywienie, apostrofę, anaforę, pytanie retoryczne, powtórzenie oraz określa ich funkcje;
- e) omawia funkcje elementów konstrukcyjnych utworu, w tym tytułu, podtytułu, motto, puenty, punktu kulminacyjnego;
- f) rozpoznaje elementy rytmizujące wypowiedź, w tym wers, rym, strofę, refren, liczbę sylab w wersie;
- g) barwnie opowiada o wydarzeniach fabuły oraz ustala kolejność zdarzeń i rozumie ich wzajemną zależność;
- h) odróżnia dialog od monologu, rozumie ich funkcje w utworze;
- i) charakteryzuje podmiot liryczny, narratora i bohaterów w czytanych utworach;
- j) rozróżnia narrację pierwszoosobową i trzecioosobową oraz wskazuje ich funkcje w utworze;
- k) określa tematykę oraz problematykę utworu; oraz wskazuje w utworze bohaterów głównych i drugoplanowych, określa ich cechy;

- l) bez trudu wskazuje i omawia wątek główny oraz wątki poboczne;
- m) nazywa wrażenia, jakie wzbudza w nim czytany tekst;
- n) objaśnia znaczenia dosłowne i przenośne w tekstach;
- o) określa doświadczenia bohaterów literackich i porównuje je z własnymi;
- p) przedstawia własne rozumienie utworu i je uzasadnia, w ciekawy sposób wyraża własny sąd o postaciach i zdarzeniach;
- q) wykorzystuje w interpretacji tekstów doświadczenia własne oraz elementy wiedzy o kulturze;
- r) wskazuje wartości w utworze oraz określa wartości ważne dla bohatera.

1.2. Odbiór tekstów kultury. Uczeń:

- a) identyfikuje wypowiedź jako tekst informacyjny, publicystyczny lub reklamowy;
- b) trafnie wyszukuje w tekście informacje wyrażone wprost i pośrednio;
- c) bezbłędnie określa temat i główną myśl tekstu;
- d) dostrzega relacje między częściami wypowiedzi (np. tytuł, wstęp, rozwinięcie, zakończenie);
- e) odróżnia zawarte w tekście informacje ważne od drugorzędnych; fakty od opinii;
- f) charakteryzuje komiks jako tekst kultury; wskazuje charakterystyczne dla niego cechy;
- g) rozumie swoistość tekstów kultury przynależnych do: literatury, teatru, filmu, muzyki, sztuk plastycznych i audiowizualnych;
- h) wyodrębnia elementy składające się na spektakl teatralny (gra aktorska, reżyseria, dekoracja, charakteryzacja, kostiumy, rekwizyty, muzyka); wyodrębnia elementy dzieła filmowego i telewizyjnego (scenariusz, reżyseria, ujęcie, gra aktorska, muzyka); wskazuje cechy charakterystyczne przekazów audiowizualnych (filmu, programu informacyjnego, programu rozrywkowego);
- i) rozumie, czym jest adaptacja utworu literackiego (np. filmowa, sceniczna, radiowa) oraz wskazuje różnice między tekstem literackim a jego adaptacją;
- j) odnosi treści tekstów kultury do własnego doświadczenia;
- k) dokonuje odczytania tekstów poprzez przekład intersemiotyczny (np. rysunek, drama, spektakl teatralny);
- l) świadomie i z uwagą odbiera filmy, koncerty, spektakle, programy radiowe i telewizyjne, zwłaszcza adresowane do dzieci i młodzieży.

Kształcenie językowe

2.1. Gramatyka języka polskiego. Uczeń:

- a) rozpoznaje w wypowiedziach części mowy (czasownik, rzeczownik, przymiotnik, przysłówek, liczebnik, zaimek, przyimek, spójnik, partykuła, wykrzyknik) i określa ich funkcje w tekście;
- b) odróżnia części mowy odmienne od nieodmiennych;

- c) dostrzega rolę czasownika w wypowiedzi, odróżnia czasowniki dokonane od niedokonanych, rozpoznaje bezosobowe formy czasownika: formy zakończone na -no, -to, konstrukcje z się; rozumie ich znaczenie w wypowiedzeniu oraz funkcje w tekście;
- d) rozpoznaje formy przypadków, liczby, osoby, czasu, trybu i rodzaju gramatycznego odpowiednio: rzeczownika, przymiotnika, liczebnika, czasownika i zaimka oraz określa ich funkcje w wypowiedzi; oddziela temat fleksyjny od końcówki;
- e) rozumie konstrukcję strony biernej i czynnej czasownika, przekształca konstrukcję strony biernej i czynnej i odwrotnie, odpowiednio do celu i intencji wypowiedzi;
- f) stosuje poprawne formy gramatyczne wyrazów odmiennych;
- g) stopniuje przymiotniki i przysłówki, rozumie ich rolę w opisie świata oraz używa we właściwych kontekstach;
- h) nazywa części zdania i rozpoznaje ich funkcje składniowe w wypowiedzeniach (podmiot, orzeczenie, dopełnienie, przydawka, okolicznik);
- i) określa funkcję wyrazów poza zdaniem, rozumie ich znaczenie i poprawnie stosuje w swoich wypowiedziach;
- j) rozpoznaje związki wyrazów w zdaniu, wyróżnia człon nadrzędny i podrzędny oraz typy związków;
- k) rozpoznaje typy wypowiedzeń, uwzględniając cel wypowiedzi: wypowiedzenia oznajmujące, pytające i rozkazujące – rozumie ich funkcje i je stosuje w praktyce językowej
- l) rozpoznaje w tekście typy wypowiedzeń: zdanie pojedyncze, zdania złożone (podrzędnie i współrzędnie), równoważniki zdań, rozumie ich funkcje i stosuje w praktyce językowej;
- m) przekształca konstrukcje składniowe, np. zdania złożone w pojedyncze i odwrotnie, zdania w równoważniki zdań i odwrotnie.

2.2. Zróżnicowanie języka. Uczeń:

- a) posługuje się oficjalną i nieoficjalną odmianą polszczyzny;
- b) używa stylu stosownego do sytuacji komunikacyjnej;
- c) rozumie dosłowne i przenośne znaczenie wyrazów w wypowiedzi; rozpoznaje wyrazy wieloznaczne, rozumie ich znaczenie w tekście oraz świadomie wykorzystuje do tworzenia własnych wypowiedzi;
- d) rozpoznaje w wypowiedziach wszystkie związki frazeologiczne, dostrzega ich bogactwo, rozumie ich znaczenie oraz poprawnie stosuje w wypowiedziach;
- e) rozpoznaje słownictwo neutralne i wartościujące, rozumie ich funkcje w tekście;
- f) dostosowuje sposób wyrażania się do zamierzonego celu wypowiedzi;
- g) rozróżnia synonimy, antonimy, rozumie ich funkcje w tekście i stosuje we własnych wypowiedziach;

2.3. Komunikacja językowa i kultura języka. Uczeń:

- a) identyfikuje tekst jako komunikat; rozróżnia typy komunikatu: informacyjny, literacki, reklamowy, ikoniczny;

- b) identyfikuje nadawcę i odbiorcę wypowiedzi oraz poprawnie określa sytuację komunikacyjną i rozumie jej wpływ na kształt wypowiedzi;
- c) rozpoznaje znaczenie niewerbalnych środków komunikacji (np. gest, mimika, postawa ciała);
- d) rozumie pojęcie głoska, litera, sylaba, akcent; zna i stosuje reguły akcentowania wyrazów;
- e) stosuje intonację poprawną ze względu na cel wypowiedzi;
- f) rozumie, na czym polega grzeczność językowa i stosuje jej zasady w wypowiedziach.

2.4. Ortografia i interpunkcja. Uczeń:

- a) pisze poprawnie pod względem ortograficznym oraz stosuje reguły pisowni;
- b) poprawnie używa znaków interpunkcyjnych: kropki, przecinka, znaku zapytania, znaku wykrzyknika, cudzysłowu, dwukropka, średnika, nawiasu.

3. Tworzenie wypowiedzi

3.1. Elementy retoryki. Uczeń:

- a) uczestniczy w rozmowie na zadany temat, wydziela jej części, sygnały konstrukcyjne wzmacniające więź między uczestnikami dialogu, tłumaczące sens;
- b) rozróżnia argumenty odnoszące się do faktów i logiki oraz odwołujące się do emocji;
- c) tworzy logiczną, semantycznie pełną i uporządkowaną wypowiedź, stosując odpowiednią do danej formy gatunkowej kompozycję i układ graficzny; rozumie rolę akapitów w tworzeniu całości myślowej wypowiedzi;
- d) dokonuje selekcji informacji;
- e) zna zasady budowania akapitów;
- f) rozróżnia i wskazuje środki perswazji, rozumie ich funkcję.

3.2. Mówienie i pisanie. Uczeń:

- a) tworzy spójne wypowiedzi w następujących formach gatunkowych: dialog, opowiadanie (twórcze, odtwórcze), opis, list, sprawozdanie (z filmu, spektaklu, wydarzenia), dedykacja, zaproszenie, podziękowanie, ogłoszenie, życzenia, opis przeżyć wewnętrznych, charakterystyka, tekst o charakterze argumentacyjnym;
- b) wygłasza z pamięci tekst, ze zrozumieniem oraz odpowiednią intonacją, dykcją, właściwym akcentowaniem, z odpowiednim napięciem emocjonalnym i z następstwem pauz;
- c) tworzy plan odtwórczy i twórczy tekstu; redaguje notatki;
- d) opowiada o przeczytanym tekście;
- e) rozróżnia współczesne formy komunikatów (np. e-mail, SMS) i odpowiednio się nimi posługuje, zachowując zasady etykiety językowej;

- f) tworzy opowiadania związane z treścią utworu, np. dalsze losy bohatera, komponowanie początku i zakończenia na podstawie fragmentu tekstu lub na podstawie ilustracji;
- g) redaguje scenariusz filmowy na podstawie fragmentów książki oraz własnych pomysłów;
- h) świadomie wykorzystuje wiedzę o języku w tworzonych wypowiedziach.

4. Samokształcenie. Uczeń:

- a) doskonalili ciche i głośne czytanie;
- b) doskonalili różne formy zapisywania pozyskanych informacji;
- c) korzysta z informacji zawartych w różnych źródłach, gromadzi wiadomości, selekcionuje informacje;
- d) zna i stosuje zasady korzystania z zasobów bibliotecznych (np. w bibliotekach szkolnych oraz on-line);
- e) korzysta ze słowników ogólnych języka polskiego, także specjalnych, oraz słownika terminów literackich;
- f) zwraca uwagę na typy definicji słownikowych, określa ich swoistość;
- g) rozwija umiejętność krytycznej oceny pozyskanych informacji;
- h) poznaje życie kulturalne swojego regionu;
- i) systematycznie rozwija umiejętności efektywnego posługiwania się technologią informacyjną oraz zasobami internetowymi i wykorzystuje te umiejętności do prezentowania własnych zainteresowań.

OCENA : DOBRY

Kształcenie literackie i kulturowe

1.1. Czytanie utworów literackich. Uczeń:

- a) omawia elementy świata przedstawionego, wyodrębnia obrazy poetyckie w poezji;
- b) rozpoznaje fikcję literacką; rozróżnia i wyjaśnia elementy realistyczne i fantastyczne w utworach;
- c) rozpoznaje czytany utwór jako baśń, legendę, bajkę, hymn, przypowieść, mit, opowiadanie, nowelę, dziennik, pamiętnik lub powieść oraz wskazuje jego cechy gatunkowe;
- d) rozpoznaje w tekście literackim: epitet, porównanie, przenośnię, wyrazy dźwiękonaśladowcze, zdrobnienie, zgrubienie, uosobienie, ożywienie, pytanie retoryczne, powtórzenie oraz określa ich funkcje;
- e) omawia funkcje elementów konstrukcyjnych utworu, w tym tytułu, podtytułu, motto, puenty;
- f) rozpoznaje elementy rytmizujące wypowiedź, w tym wers, rym, strofę, refren, liczbę sylab w wersie;
- g) opowiada o wydarzeniach fabuły oraz ustala kolejność zdarzeń i rozumie ich wzajemną zależność;
- h) odróżnia dialog od monologu, rozumie ich funkcje w utworze;
- i) wskazuje podmiot liryczny, narratora i bohaterów głównych i drugoplanowych w czytanych utworach;
- j) rozpoznaje narrację pierwszoosobową i trzecioosobową oraz wskazuje ich funkcje w utworze;
- k) określa tematykę oraz problematykę utworu; wskazuje i omawia wątek główny oraz wątki poboczne;

- l) nazywa wrażenia, jakie wzbudza w nim czytany tekst;
- m) objaśnia znaczenia dosłowne i przenośne w tekstach;
- n) określa doświadczenia bohaterów literackich i porównuje je z własnymi;
- o) przedstawia własne rozumienie utworu i je uzasadnia;
- p) wykorzystuje w interpretacji tekstów własne doświadczenia;
- q) wskazuje wartości w utworze oraz określa wartości ważne dla bohatera.

1.1 Odbiór tekstów kultury. Uczeń:

- a) identyfikuje wypowiedź jako tekst informacyjny, publicystyczny lub reklamowy;
- b) wyszukuje w tekście informacje wyrażone wprost i pośrednio;
- c) określa temat i główną myśl tekstu;
- d) dostrzega relacje między częściami wypowiedzi (np. tytuł, wstęp, rozwinięcie, zakończenie);
- e) zazwyczaj odróżnia zawarte w tekście informacje ważne od drugorzędnych; fakty od opinii;
- f) charakteryzuje komiks jako tekst kultury; wskazuje jego cechy;
- g) rozumie swoistość tekstów kultury przynależnych do: literatury, teatru, filmu, muzyki, sztuk plastycznych i audiowizualnych;
- h) wyodrębnia elementy składające się na spektakl teatralny (gra aktorska, reżyseria, dekoracja, charakteryzacja, kostiumy, rekwizyty, muzyka); wyodrębnia elementy dzieła filmowego i telewizyjnego (scenariusz, reżyseria, ujęcie, gra aktorska, muzyka);
- i) rozumie, czym jest adaptacja utworu literackiego (np. filmowa, sceniczna, radiowa)
- j) z łatwością odnosi treści tekstów kultury do własnego doświadczenia;
- k) dokonuje odczytania tekstów poprzez przekład intersemiotyczny (np. rysunek, drama,);
- l) świadomie odbiera filmy, koncerty, spektakle, programy radiowe i telewizyjne, zwłaszcza adresowane do dzieci i młodzieży.

Kształcenie językowe

2.1. Gramatyka języka polskiego. Uczeń:

- a) rozpoznaje w wypowiedziach części mowy (czasownik, rzeczownik, przymiotnik, przysłówek, liczebnik, zaimek, przyimek, spójnik) i określa ich funkcje w tekście;
- b) odróżnia części mowy odmienne od nieodmiennych;
- c) bez trudu dostrzega rolę czasownika w wypowiedzi, odróżnia czasowniki dokonane od niedokonanych, rozpoznaje bezosobowe formy czasownika: formy zakończone na -no, -to, konstrukcje z się;
- d) rozpoznaje formy przypadków, liczby, osoby, czasu, trybu i rodzaju gramatycznego odpowiednio: rzeczownika, przymiotnika, liczebnika, czasownika i zaimka oraz określa ich funkcje w wypowiedzi; oddziela temat fleksyjny od końcówki;

- e) rozumie konstrukcję strony biernej i czynnej czasownika, przekształca konstrukcję strony biernej i czynnej i odwrotnie;
- f) stosuje na ogół poprawne formy gramatyczne wyrazów odmienne;
- g) stopniuje przymiotniki i przysłówki;
- h) nazywa części zdania i rozpoznaje ich funkcje składniowe w wypowiedzeniach (podmiot, orzeczenie, dopełnienie, przydawka, okolicznik);
- i) określa funkcję wyrazów poza zdaniem, rozumie ich znaczenie;
- j) rozpoznaje związki wyrazów w zdaniu, wyróżnia człon nadrzędny i podrzędny;
- k) rozpoznaje typy wypowiedzeń, uwzględniając cel wypowiedzi: wypowiedzenia oznajmujące, pytające i rozkazujące – rozumie ich funkcje i je stosuje w praktyce językowej
- l) rozpoznaje w tekście typy wypowiedzeń: zdanie pojedyncze, zdania złożone (podrzędnie i współrzędnie), równoważniki zdań, rozumie ich funkcje i stosuje w praktyce;
- m) przekształca konstrukcje składniowe, np. zdania złożone w pojedyncze i odwrotnie, zdania w równoważniki zdań i odwrotnie.

2.2. Zróżnicowanie języka. Uczeń:

- a) posługuje się oficjalną i nieoficjalną odmianą polszczyzny;
- b) używa stylu stosownego do sytuacji komunikacyjnej;
- c) rozumie dosłowne i przenośne znaczenie wyrazów w wypowiedzi; rozpoznaje wyrazy wieloznaczne, rozumie ich znaczenie w tekście;
- d) rozpoznaje w wypowiedziach związki frazeologiczne, w większości rozumie ich znaczenie oraz poprawnie stosuje w wypowiedziach;
- e) rozpoznaje słownictwo neutralne i wartościujące, rozumie ich funkcje w tekście;
- f) dostosowuje sposób wyrażania się do zamierzonego celu wypowiedzi;
- g) rozróżnia synonimy, antonimy, rozumie ich funkcje w tekście i stosuje we własnych wypowiedziach;
- h) zna i na ogół stosuje zasady spójności wypowiedzi.

2.3. Komunikacja językowa i kultura języka. Uczeń:

- a) identyfikuje tekst jako komunikat; rozróżnia typy komunikatu: informacyjny, literacki, reklamowy, ikoniczny;
- b) identyfikuje nadawcę i odbiorcę wypowiedzi oraz poprawnie określa sytuację komunikacyjną
- c) rozpoznaje znaczenie niewerbalnych środków komunikacji (np. gest, mimika, postawa ciała);
- d) rozumie pojęcie głoska, litera, sylaba, akcent; zna i stosuje reguły akcentowania wyrazów;
- e) stosuje intonację poprawną ze względu na cel wypowiedzi;
- f) rozumie, na czym polega grzeczność językowa i stosuje jej zasady w wypowiedziach.

2.4. Ortografia i interpunkcja. Uczeń:

- a) stara się pisać poprawnie pod względem ortograficznym, stosując reguły pisowni;
- b) zwykle używa znaków interpunkcyjnych: kropki, przecinka, znaku zapytania, znaku wykrzyknika, cudzysłowu, dwukropka, średnika, nawiasu.

3. Tworzenie wypowiedzi

3.1. Elementy retoryki. Uczeń:

- a) uczestniczy w rozmowie na zadany temat, wydziela jej części;
- b) rozróżnia argumenty odnoszące się do faktów i logiki oraz odwołujące się do emocji;
- c) tworzy logiczną, uporządkowaną wypowiedź, stosując odpowiednią do danej formy gatunkowej kompozycję i układ graficzny; rozumie rolę akapitów w tworzeniu całości myślowej wypowiedzi;
- d) dokonuje selekcji informacji;
- e) zna zasady budowania akapitów;
- f) wskazuje środki perswazji, rozumie ich funkcję.

3.2. Mówienie i pisanie. Uczeń:

- a) tworzy wypowiedzi w następujących formach gatunkowych: dialog, opowiadanie (twórcze, odtwórcze), opis, list, sprawozdanie, dedykacja, zaproszenie, podziękowanie, ogłoszenie, życzenia, opis przeżyć wewnętrznych, charakterystyka, tekst o charakterze argumentacyjnym;
- b) wygłasza z pamięci tekst, ze zrozumieniem oraz odpowiednią intonacją, dykcją, właściwym akcentowaniem, z odpowiednim napięciem emocjonalnym i z następstwem pauz;
- c) tworzy plan odtwórczy i twórczy tekstu; redaguje notatki;
- d) opowiada o przeczytanym tekście;
- e) rozróżnia współczesne formy komunikatów (np. e-mail, SMS) i odpowiednio się nimi posługuje, zachowując zasady etykiety językowej;
- f) tworzy opowiadania związane z treścią utworu, np. dalsze losy bohatera, komponowanie początku i zakończenia na podstawie fragmentu tekstu lub na podstawie ilustracji;
- g) redaguje scenariusz filmowy na podstawie fragmentów książki
- h) wykorzystuje wiedzę o języku w tworzonych wypowiedziach.

4. Samokształcenie. Uczeń:

- a) doskonalą ciche i głośne czytanie;
- b) doskonalą różne formy zapisywania pozyskanych informacji;
- c) korzysta z informacji zawartych w różnych źródłach, gromadzi wiadomości,
- d) stosuje zasady korzystania z zasobów bibliotecznych (np. w bibliotekach szkolnych oraz on-line);
- e) korzysta ze słowników ogólnych języka polskiego, także specjalnych, oraz słownika terminów literackich;

- f) zwraca uwagę na typy definicji słownikowych;
- g) rozwija umiejętność krytycznej oceny pozyskanych informacji;
- h) poznaje życie kulturalne swojego regionu;
- i) rozwija umiejętności efektywnego posługiwania się technologią informacyjną oraz zasobami internetowymi i wykorzystuje te umiejętności do prezentowania własnych zainteresowań.

OCENA: DOSTATECZNY

Kształcenie literackie i kulturowe

1.1. Czytanie utworów literackich. Uczeń:

- a) omawia elementy świata przedstawionego,
- b) rozpoznaje fikcję literacką; rozróżnia i wyjaśnia elementy realistyczne i fantastyczne w utworach;
- c) rozpoznaje czytany utwór jako baśń, legendę, bajkę, mit, opowiadanie, nowelę, dziennik, pamiętnik, powieść;
- d) rozpoznaje w tekście literackim: epitet, porównanie, przenośnię, wyrazy dźwiękonaśladowcze, zdrobnienie, zgrubienie, uosobienie, ożywienie, pytanie retoryczne, powtórzenie
- e) wskazuje w utworze podtytuł, motto, puentę;
- f) rozpoznaje elementy rytmizujące wypowiedź, w tym wers, rym, strofę, refren, liczbę sylab w wersie;
- g) opowiada o wydarzeniach fabuły oraz ustala kolejność zdarzeń;
- h) odróżnia dialog od monologu;
- i) wskazuje podmiot liryczny, narratora i bohaterów głównych i drugoplanowych w czytanych utworach;
- j) rozpoznaje narrację pierwszoosobową i trzecioosobową;
- k) określa tematykę oraz problematykę utworu; wskazuje wątek główny oraz wątki poboczne;
- l) nazywa wrażenia, jakie wzbudza w nim czytany tekst;
- m) objaśnia znaczenia dosłowne w tekstach;
- n) przedstawia własne rozumienie utworu ;
- o) próbuje wykorzystać w interpretacji tekstów własne doświadczenia;
- p) wskazuje wartości ważne dla bohatera.

1.2. Odbiór tekstów kultury. Uczeń:

- a) rozpoznaje tekst informacyjny, publicystyczny lub reklamowy;
- b) wyszukuje w tekście informacje wyrażone wprost;
- c) określa temat i główną myśl tekstu;
- d) dostrzega relacje między częściami wypowiedzi (np. tytuł, wstęp, rozwinięcie, zakończenie);
- e) zazwyczaj odróżnia zawarte w tekście informacje ważne od drugorzędnych;
- f) charakteryzuje komiks jako tekst kultury;

- g) rozumie swoistość tekstów kultury przynależnych do: literatury, teatru, filmu, muzyki, sztuk plastycznych i audiowizualnych;
- h) wyodrębnia elementy składające się na spektakl teatralny ,wyodrębnia elementy dzieła filmowego i telewizyjnego;
- i) rozumie, czym jest adaptacja utworu literackiego;
- j) odczytuje tekst poprzez przekład intersemiotyczny - rysunek;
- k) odbiera filmy, koncerty, spektakle, programy radiowe i telewizyjne, zwłaszcza adresowane do dzieci i młodzieży.

Kształcenie językowe

2.1. Gramatyka języka polskiego. Uczeń:

- a) na ogół rozpoznaje z w wypowiedziach części mowy (czasownik, rzeczownik, przymiotnik, przysłówki, liczebnik, zaimek, przyimek, spójnik);
- b) odróżnia części mowy odmienne od nieodmiennych;
- c) dostrzega rolę czasownika w wypowiedzi, odróżnia czasowniki dokonane od niedokonanych, rozpoznaje bezosobowe formy czasownika;
- d) rozpoznaje formy przypadków, liczby, osoby, czasu, trybu i rodzaju gramatycznego odpowiednio: rzeczownika, przymiotnika, liczebnika, czasownika i zaimka
- e) rozumie konstrukcję strony biernej i czynnej czasownika, próbuje przekształcać konstrukcję strony biernej i czynnej i odwrotnie;
- f) stosuje na ogół poprawne formy gramatyczne wyrazów odmiennych;
- g) stopniuje przymiotniki i przysłówki;
- h) nazywa części zdania (podmiot, orzeczenie, dopełnienie, przydawka, okolicznik);
- i) rozpoznaje związki wyrazów w zdaniu,
- j) rozpoznaje wypowiedzenia oznajmujące, pytające i rozkazujące – rozumie ich funkcje.

2.2. Zróżnicowanie języka. Uczeń:

- a) używa stylu stosownego do sytuacji komunikacyjnej;
- b) rozumie dosłowne znaczenie wyrazów w wypowiedzi; rozpoznaje wyrazy wieloznaczne, rozumie ich znaczenie w tekście;
- c) rozpoznaje w wypowiedziach związki frazeologiczne, w większości rozumie ich znaczenie oraz próbuje stosować w wypowiedziach;
- d) rozpoznaje słownictwo neutralne i wartościujące;
- e) dostosowuje sposób wyrażania się do zamierzonego celu wypowiedzi;
- f) rozróżnia synonimy, antonimy;
- g) próbuje stosować zasady spójności wypowiedzi.

2.3. Komunikacja językowa i kultura języka. Uczeń:

- a) identyfikuje tekst jako komunikat;
- b) identyfikuje nadawcę i odbiorcę wypowiedzi oraz poprawnie określa sytuację komunikacyjną
- c) rozpoznaje znaczenie niewerbalnych środków komunikacji (np. gest, mimika, postawa ciała);
- d) rozumie pojęcie głoska, litera, sylaba,
- e) stosuje poprawną intonację ze względu na cel wypowiedzi;
- f) stara się stosować zasady grzeczności w języku;

2.4. Ortografia i interpunkcja. Uczeń:

- a) stara się pisać poprawnie pod względem ortograficznym ,stosując znane reguły ;
- b) stara się używać znaków interpunkcyjnych.

3. Tworzenie wypowiedzi

3.1. Elementy retoryki. Uczeń:

- a) uczestniczy w rozmowie na zadany temat;
- b) stosuje argumenty odnoszące się do faktów i logiki;
- c) tworzy wypowiedź, stosując na ogół odpowiednią do danej formy gatunkowej kompozycję i układ graficzny;
- d) zna zasady budowania akapitów.

3.2. Mówienie i pisanie. Uczeń:

- a) stara się tworzyć wypowiedzi w następujących formach gatunkowych: dialog, opowiadanie (twórcze, odtwórcze), opis, list, sprawozdanie, dedykacja, zaproszenie, podziękowanie, ogłoszenie, życzenia, opis, charakterystyka, tekst o charakterze argumentacyjnym;
- b) wygłasza z pamięci tekst,
- c) tworzy plan odtwórczy tekstu; redaguje notatki;
- d) opowiada o przeczytanym tekście;
- e) rozróżnia współczesne formy komunikatów (np. e-mail, SMS) i odpowiednio się nimi posługuje;
- f) tworzy opowiadania związane z treścią utworu
- g) próbuje wykorzystywać wiedzę o języku w tworzonych wypowiedziach.

4. Samokształcenie. Uczeń:

- a) doskonalili ciche i głośne czytanie;
- b) doskonalili różne formy zapisywania pozyskanych informacji;
- c) korzysta z informacji zawartych w różnych źródłach, gromadzi wiadomości,

- d) korzysta z zasobów bibliotecznych;
- e) korzysta ze słowników ogólnych języka polskiego;
- f) dokonuje oceny pozyskanych informacji;
- g) poznaje życie kulturalne swojego regionu;
- h) rozwija umiejętności posługiwania się technologią informacyjną oraz zasobami internetowymi.

OCENA:DOPUSZCZAJĄCY

Kształcenie literackie i kulturowe

1.1. Czytanie utworów literackich. Uczeń:

- a) omawia elementy świata przedstawionego,
- b) rozpoznaje elementy realistyczne i fantastyczne w utworach;
- c) rozpoznaje czytany utwór jako baśń, legendę, mit, opowiadanie, nowelę, dziennik, powieść;
- d) rozpoznaje w tekście literackim: epitet, porównanie, przenośnię, uosobienie, ożywienie,
- e) rozpoznaje wers, rym, strofę, refren;
- f) opowiada o wydarzeniach fabuły oraz próbuje ustalić kolejność zdarzeń;
- g) rozpoznaje dialog ;
- h) wskazuje narratora i bohaterów głównych w czytanych utworach;
- i) rozpoznaje narrację trzecioosobową;
- j) określa tematykę oraz problematykę utworu; wskazuje wątek główny
- k) nazywa wrażenia, jakie wzbudza w nim czytany tekst;
- l) objaśnia znaczenia dosłowne w tekstach;
- m) próbuje przedstawić własne rozumienie utworu ;

1.2. Odbiór tekstów kultury. Uczeń:

- a) rozpoznaje tekst literacki;
- b) stara się wyszukiwać w tekście informacje wyrażone wprost;
- c) określa główną myśl tekstu;
- d) stara się wyszukiwać w tekście ważne informacje;
- e) rozpoznaje komiks jako tekst kultury;
- f) odróżnia spektakl teatralny od filmu ;
- g) rozumie, czym jest adaptacja utworu literackiego;
- h) próbuje odczytać tekst poprzez rysunek;
- i) odbiera filmy, spektakle, programy telewizyjne, zwłaszcza adresowane do dzieci i młodzieży.

Kształcenie językowe

2.1. Gramatyka języka polskiego. Uczeń:

- a) z pomocą nauczyciela rozpoznaje z w wypowiedziach części mowy (czasownik, rzeczownik, przymiotnik, przysłówki, liczebnik);
- b) odróżnia części mowy odmienne od nieodmiennych;
- c) dostrzega rolę czasownika w wypowiedzi, rozpoznaje bezosobowe formy czasownika;
- d) odmienia z pomocą nauczyciela rzeczownik i czasownik przez przypadki, liczby, osoby, czas, rodzaj;
- e) stosuje na ogół poprawne formy gramatyczne wyrazów odmiennych;
- f) stopniuje przymiotniki ;
- g) nazywa części zdania (podmiot, orzeczenie);
- h) rozpoznaje wypowiedzenia: oznajmujące, pytające i rozkazujące.

2.2. Zróżnicowanie języka. Uczeń:

- a) używa stylu stosownego do sytuacji komunikacyjnej;
- b) na ogół rozumie dosłowne znaczenie wyrazów w wypowiedzi;
- c) rozpoznaje słownictwo neutralne i wartościujące;
- d) dostosowuje sposób wyrażania się do zamierzonego celu wypowiedzi;
- e) podaje przykład synonimu.

2.3. Komunikacja językowa i kultura języka. Uczeń:

- a) identyfikuje tekst jako komunikat;
- b) identyfikuje nadawcę i odbiorcę wypowiedzi oraz poprawnie określa sytuację komunikacyjną
- c) rozpoznaje znaczenie niewerbalnych środków komunikacji (np. gest, mimika, postawa ciała);
- d) dzieli wyraz na głoski, litery, sylaby,
- e) stosuje poprawną intonację ze względu na cel wypowiedzi;
- f) stara się stosować zasady grzeczności w języku;

2.4. Ortografia i interpunkcja. Uczeń:

- a) stara się pisać poprawnie pod względem ortograficznym, stosując znane reguły ;
- b) stara się używać znaków interpunkcyjnych.

3. Tworzenie wypowiedzi

3.1. Elementy retoryki. Uczeń:

- a) uczestniczy w rozmowie na zadany temat;
- b) stosuje argumenty odnoszące się do faktów

3.2. Mówienie i pisanie. Uczeń:

- a) stara się tworzyć wypowiedzi w następujących formach gatunkowych: dialog, opowiadanie, list, zaproszenie, podziękowanie, ogłoszenie, życzenia, opis, charakterystyka, tekst o charakterze argumentacyjnym;
- b) wygłasza krótki tekst z pamięci,
- c) pisze notatki;
- d) opowiada o przeczytanym tekście;
- e) rozróżnia współczesne formy komunikatów (np. e-mail, SMS) i odpowiednio się nimi posługuje;
- f) próbuje tworzyć opowiadania związane z treścią utworu
- g) próbuje wykorzystywać wiedzę o języku w tworzonych wypowiedziach.

4. Samokształcenie. Uczeń:

- a) doskonalą ciche i głośne czytanie;
- b) doskonalą różne formy zapisywania pozyskanych informacji;
- c) korzysta z informacji zawartych w różnych źródłach,
- d) rozwijają umiejętności posługiwania się technologią informacyjną oraz zasobami internetowymi.